

Történelem érettségi adattár

*A jelenkor
11. modul*

www.diakkapu.hu

2008. augusztus 26.

Tartalom

Bevezető	2
Érettségi témakörök	2
Fogalmak	3

Bevezető

Tananyagunk segédlet a történelem érettségire készülő diákok számára. A következő oldalakon a kétszintű történelem érettségiben elvárt ismeretek gyűjteménye szerepel (fogalmak, személyek, kronológia, topográfia), melyet a központi kerettanterv alapján állítottunk össze.

Érettségi témakörök

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
11.1. A közép-európai régió jellemzői, távlatai, a posztszovjet rendszerek problémái	A közép-európai régió sajátos problémái.	A balkáni konfliktusok, Jugoszlávia felbomlása. Nemzeti, etnikai, vallási kisebbségek helyzete néhány országban (pl. Románia, Magyarország, Ukrajna).
11.2. Az európai integráció története	Az Európai Unió legfontosabb intézményei.	A „Hatok” Közös Piacától az Európai Unióig (1957-1992), az integráció főbb állomásai. Együttműködés és eltérő érdekek az unióban. Az Európai Unió helye a világgazdaságban.
11.3. A „harmadik világ”	A fejlődő országok főbb problémái (pl. népességnövekedés, szegénység, élelmezési és adósságválság).	A demográfiai válság társadalmi és gazdasági okai.
11.4. Fogyasztói társadalom; ökológiai problémák, a fenntartható fejlődés	A technikai civilizáció és a gazdasági növekedés hatása a természeti környezetre.	A környezettudatos magatartás kulturális, gazdasági és politikai feltételei.
11.5. A globális világ kihívásai és ellentmondásai	A tömegkultúra új jelenségei (pl. film, reklám).	

Fogalmak

Európai integráció	<p>A második világháború után kezdődő gazdasági és politikai folyamat, amelynek célja az európai országok közötti együttműködés és kapcsolatok elmélyítése (elsősorban egy újabb európai háború elkerülése céljából). Az integráció főbb állomásai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 1951: Európai Szén- és Acélközösség létrehozása (Belgium, Franciaország, Hollandia, Luxemburg, NSZK és Olaszország). • 1957: Római szerződés: az előbbi hat ország létrehozza az Európai Gazdasági Közösséget. • 1968: közös külső vámhatár bevezetése, belső vámok eltörlése. • 1973: Nagy-Britannia, Írország, Dánia csatlakozása. • 1979: az első közvetlen Európa parlamenti választások. • 1981: Görögország csatlakozása. • 1985: A tagállamok közötti határellenőrzés megszüntetéséről és a külső határok közös ellenőrzéséről szóló schengeni szerződés aláírása (a szerződés kibővítve, teljes mértékben 1995-ben lépett életbe). • 1986: Spanyolország és Portugália csatlakozása. • 1992: Az Európai Unió létrehozásáról szóló maastrichti szerződés aláírása (a szerződés 1993-ban lépett életbe). • 1995: Ausztria, Svédország, Finnország csatlakozása. • 2002: az euró bevezetése. • 2004: Ciprus, Csehország, Észtország, Lengyelország, Litvánia, Lettország, Magyarország, Málta, Szlovákia és Szlovénia csatlakozása. • 2007: Románia és Bulgária csatlakozása.
Fogyasztói társadalom	<p>A kapitalista gazdaságú országokban a 20. században kialakult társadalom. A fogyasztás a fogyasztói társadalomban nemcsak a létszükségletek kielégítésére való, hanem a társadalmi helyzetet is megmutatja. Ezért a fogyasztói társadalomban a cél az egyén minél nagyobb fogyasztása, a következményekkel nem törődve.</p>
Globalizáció, Globális világ	<p>Olyan 20. században kezdődő, és napjainkban is tartó folyamat, amelynek során a világban a nyugati civilizáció hatására egységesedés megy végbe a gazdaságban, a pénzügyi életben, kultúrában stb. Az államok és egyes területek közötti kapcsolatok egyre erősebbek, és kölcsönös függés alakul ki. A nemzetállami keretek egyre kevésbé alkalmasak a gazdasági és társadalmi folyamatok kezelésére.</p>
Harmadik világ	<p>A hidegháború korában kialakult fogalom. Azokat az országokat értették alatta, amelyek nem tartoztak sem az „első” (kapitalista országok) sem a „második” (kommunista országok) világhoz. Később a fogalom kiszélesedett, a kevésbé fejlett, szegény országokat (Latin-Amerikában, Afrikában, Ázsiában) értik alatta.</p>
Jelenkor	<p>Történelmi korszak, amely az újkor második szakaszát, az 1789-ben kezdődő modern kort követi, az 1980-as években vette kezdetét. Más elképzelések szerint a modern kor napjainkig is tart.</p>
Kisebbségvédelem	<p>Egy adott országban élő kisebbség jogainak védelme. A 16. századtól a vallási kisebbségek jogai védték a különböző nemzetközi (béke)szerződések. Az 1814-1815-ös bécsi kongresszuson jelent meg (a felosztott Lengyelországgal kapcsolatban) az etnikai kisebbségek jogainak védelme. Az első világháború végén bekövetkező területi változások miatt sok nemzeti kisebbség jött létre az új közép-európai államokban. Ezért a békétárgyalások során kisebbségvédelmi jogszabályokat (ezek tartalmazták a kisebbségek számára az állampolgári jogegyenlőséget, valamint jogokat az iskoláztatás, a nyelvhasználat és a kultúra területén) dolgoztak ki, és elfogadtatták a békeszerződéseket aláíró országokkal. Az 1920-as években pedig a kisebbségvédelmi kötelezettségek népszövetségi ellenőrzésének a rendszerét is létrehozták. A rendszer nem működött sikeresen, mivel a vesztes államok célja a határok újrarajzolása (revízió) volt, a nyerteseké pedig a kisebbségek minél gyorsabb asszimilációja. A második világháború után az ENSZ, napjainkban pedig Európában az Európai Unió és az Európa Tanács is fontos ügyként kezeli a kisebbségek védelmét.</p>
Környeztkárosítás	<p>Az ipari forradalommal megjelenő folyamat, amely a természeti környezet pusztulásával jár. Napjainkban a környeztkárosítás mértéke már komoly veszélyt jelent az emberiség számára.</p>

Népeségrobbanás	A népesség nagyarányú növekedése rövid idő alatt. A fejlett kapitalista államokban a népességrobbanás általában már a 19. században, az ipari forradalmat követően végbement a jobb ellátási viszonyok és a fejlődő egészségügy hatására. A népességnövekedés üteme ezekben az országokban a 20. században a gyermeknemzési szokások megváltozásával lefékeződött (napjainkban pedig stagnál). A 20. század második felében az egészségügyi viszonyok javulásával a fejlődő országok lakossága körében ment végbe a népességrobbanás, és sok országban napjainkban is tart, ami erősen növeli a Föld lakosságát.
Világgazdaság	Az Föld területeinek, országainak, illetve ezek gazdaságainak olyan méretű kapcsolódása, hogy az egész világ egy többé-kevésbé egységes gazdasági rendszert alkot. Már a gyarmatosítás időszakában, a 16-18. században a világkereskedelem kialakulásától lehet világgazdaságról beszélni. Ebben az időszakban az európai gazdasági érdekek határozták meg a világgazdaság működését. A 20. századra a világgazdaság rendje átalakult, és más területek is formálói lettek a világgazdaságnak (USA), majd a század folyamán és végén ismét új területek léptek be a világgazdaság meghatározó országai közé (Japán, "kis tigrisek", Kína).